

Hatvan esztendeje végezték ki Szobonya Zoltán ügyvédet Kecskeméten

Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlás könyörtelen volt, és a megtorlók vért kívántak jelképesen és ténylegesen is. Az 1945 után jogszolgáltatássá vált igazságszolgáltatás következetesen folytatta a kommunisták által kijelölt utat: „Halál a nép ellenségeire”, s hogy kik azok, majd megmondjuk...

Így vált a nép ellenségévé és az eltaposott forradalom és szabadságharc vértanújává Szobonya Zoltán János-halma, Mélykút lakójának megbecsült „Doktor ura”. Az alsó középosztályból tanulása révén kiemelkedő, a köz szolgálatát vállaló és a második világháború éve alatt tartalékos főhadnagyként harcoló fiatalember — 1909. november 7-én született János-halmán — két és fél esztendei hadifogság után főjegyzőként, majd ügyvédként dolgozott.

Igyekezett mindent megtenni azokért, akik a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett rendszer megalázottjai, áldozatai lettek. Védőügyvédként állt a kisemmizettek, a kitelepítésre ítélt,

„Inkább becsületben meghalni, mint becstelenül élni”

a kulákkistára kerültek mellé. Ahogy egy 1955-ben keltezett ÁVH-s dokumentumban olvasható: „Dr. Szobonya Zoltán János-halmán, de főleg Mélykúton a kulákok védőszentje.”

A hatalom azonban a „védőszentet” sem kímélte, 1952 júniusában letartóztatták — „...nagyobb súlyú malacot vettatörvény szerinti megengedettnél” — majd rendőri felügyelet alá helyezték, és Dunavecset jelölték ki számára „lakhelyül”.

Az 1953-as esztendő „Nagy Imre-féle” enyhülésének köszönhetően térhetett vissza családjához, és folytathatta ügyvédi munkáját.

1956. október 23-a János-halmán érte, ahol számára a forradalom letartóztatással kezdődött. A település kommunista vezetői — párttitkár, tanácselnök, rendőrpáncsnok — úgy vélték, hogy jobb, ha a korábbi községi bíróval, Agócs Ferencsel együtt letartóztatják, és a laktanya fogdájába zárják.

A település lakói azonban másként látták a helyzetet. Kiszabadították a letartóztatottakat, és Szobonya Zoltán a megalakult Forradalmi Bizottság titkára lett. S mint ilyen, mit tartott a legfontosabbnak: „Nyújtsunk egymásnak békejobbot, s ne a bosszú vezessen mindent, mert olyan kevesen vagyunk magyarok, és minden magyar emberre szükség van.” S mennyire értékelték ezt a gondolatot az 1956. november 4-e után szovjet katonai segítséggel hatalomba ültetettek?

„Nézeteinek szenvedélyes vallása, s ezek mellett való határozott kiállása állandó jellegű lelki tartalom... Itt hajthatatlanul vallott életelvekkel áll a bírósággal szemben” — olvasható a vádiratban. S mi volt a bűne? A bevonuló szovjet csapatokkal szemben a katonai előkészületeket irányította (volna). Annak ellenére, hogy a vádirat szerint „...sem emberéletben, sem anyagiakban semmiféle kár nem ke-

letkezett”, nem volt kegyelem, mert ahogy az ügyész fogalmazott „...ha jöttek volna a szovjet csapatok, akkor lóttek volna”.

Ezen „állítások” alapján 1957 szeptemberében Kecskeméten a Lengyel Zoltán elnökölto tanács halálra ítélte. Az ítéletet a Legfelsőbb Bíróságon a Mecsér József vezette tanács egy évvel később megerősítette.

Utolsó gondolatai gyermekei felé szálltak. Írásban hagyta rájuk „végrendeletét”: „Pici babáim, Csillám, Emőkém, Tündikém, soha ne felejtsetek el, hogy magyarnak születtetek, s egyre kérlek, hogy soha senkire válótant ne mondjatok. Mindig és minden körülmények között csakis az igazat. Ezt kéri tőletek édesapátok.” Az 1958-ban hétéves Csilla, hatéves Emőke és négyéves Tünde teljesítette a kérést. Megmaradtak magyarnak, és ma is úgy vélik, édesapjuk halála — amely a besúgói feladat vállalása esetén „csak”

némi szabadságvesztést jelentett volna — a forradalom és a szabadságharc tisztaságának a példaképe.

S miként is búcsúzott Szobonya Zoltán az élettől még inné az ötvenedik életévén: „Belenyugodva sorsomba várom a kiteljesedést. Hiába ez a magyar sors, büszke vagyok arra, hogy a Jóisten erre a sorsra tartott érdemesnek.”

Mi, kései utódok pedig legyünk büszkék arra, hogy volt egykoron Szobonya Zoltán, aki — nem kevés sorstársához és bajtársához hasonlóan — a tisztességet és a becsületet előbbre tartotta az életnél, még akkor is, ha vállalásával nem kis fájdalmat okozott családjának és mindazoknak, akik szerették.

Ma János-halmán, Mélykúton és Kecskeméten egyaránt fejet hajthatunk az 1958. szeptember 29-én hat óra harminc perckor, Kecskeméten kötél által kivégzett Szobonya Zoltán emléke előtt, és Budapesten, az Új Köztemető 300-as parcellájánál megállhatunk egy-egy fohászra, gyertyagyújtásra a sírja előtt.

Szakály Sándor
A szerző a VERITAS
Történetkutató Intézet főigazgatója

1956-os hagyományápolásunk szabolcsi adósságai

A napokban hallottam az egyik televízió riporterének a szájából 1956 megjelölésére: a „kilengés” kifejezést. Nem haragudtan meg emiatt, hanem éppen a forradalmunkkal kapcsolatos felvilágosító munkánk hiányosságait jutottak eszembe. Nyomban leírtam Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 1956-os hagyományápolásának hiányosságait, „adósságait”.

1./ Végre, ideje lenne már eltávolítani Békefi / Grunner / Benő (1909-1964) református lelkész még 1981-ben felavatott bronz domborművet a nyíregyházi Korányi Frigyes utca 166. szám alatti épületről. A tiszteletes úr ugyanis: az 1944. november 2-i szovjet elhurcolás (2300 lakos!) legfőbb szervezője és KGB-ügynök is volt! Emellett az 1956-os forradalmunk ádáz ellenségeként működött, s lelkészársát: a forradalmár Bán Istvánt (1931-2006) is börtönbe juttatta!

2./ Viszont, most már el kellene készíteni — számtalan eddigi eredménytelen kérésünk után — Kádár Gábor gyulaházi gazdálkodó emléktábláját: mind Gyulaházán, mind a nyíregyházi Megyei Börtön falán! Őt 51 éves korában, 1951. június 13-án végezték ki Nyíregyházán, s mártíromsága a hazai kulákküldözés nyitánya volt!

3./ Még 2008-ban javasoltam, hogy a nyíregyházi Szabadság-tér nevét változtassák: Tárnok fivérek tere elnevezésre, s az új iskolák és egészségügyi intézmények névadásakor pedig használják megyén '56-os hőseinek a nevét (Szilágyi László, Rácz István, Dandos Gyula illetve Dr. Babicz Béla, Dr. Dohnál Fenő). Eddig egyedül Dandos Gyula nevére vette fel Vásárosnaményban 1996. május 16-án a Dandos Gyula Unitárius Cigány Egylet. Jól érzékelteti lemaradásunkat, hogy az innen elüldözött Dr. Babicz Béláról (1908-1993), a tírjákók szeretett orvosáról kényszerű lakohelyén: Dunakeszi városában már 2009-ben neveztek el utcát. Itt még inkább illene és kellene!

4./ Csak megemlítem, hogy mi Bán István emléktábláját nem a nyíregyházi Rádió épületén, hanem a Református Esperesi Hivatal bejáratánál kívántuk elhelyezni, azonban utóbbi ezt nem engedélyezte. Ezzel ellentétben az: '56-os Szervezetek Bán Istvánt a forradalom hőseinek tekintik, s rendkívül elítélik Békefi Jenő és főnöke: Péter János debreceni püspök tevékenységét („T”, azaz titkos párttag volt!).

A Református Egyház megyei vezetőinek is el kellene fogadni ezeket a tényeket.

5./ A nyíregyházi Hősök-téri Zászlókő-emlékműre végre kerüljön fel a 10 áldozat neve is, hiszen a mártírok nevének a feltárása: a kegyelet mécsesei! Különben is, az emlékmű felavatásakor ünnepi beszédemet ezen hiánypótlás kikötésével voltam hajlandó elmondani (a jelenlévő Csabai Lászlóné polgármester és Tukacs István alpolgármester is megígérte).

6./ A forradalmárok által ledöntött és Kádárék által nyomban visszaállított Malinovszkij-szobor ma már nem illik az evangélikus Nyíregyháza város nagytemploma előtti főtérre: anakronizmus! Át kellene helyezni a Hősök temetőjébe. Ha az Orosz Fél nem egyezik bele, haza viheti. Ezután pedig lehet gondolkodni: vitéz Kovács István nemzetőr főhadnagy szobrának a visszaállításáról!

Bizonyára vannak még egyéb tartozásaink 1956 hagyományának az ápolása terén! Hirtelen ezek ötlöttek eszembe. Fontos, hogy napjainkban is hírdessük a Forradalom üzenetét: „alkalmas és alkalmatlan időkben”!

Hiszen ma is időszerű Cicero megállapítása: „Vita mortuorum in memoriam est deposita.”! (Az elhunyt életét az élők emlékezete őrzi.)

Ezen rövid visszaemlékezést is ezt a célt szolgálja.

Dr. Fazekas Árpád

EMLÉKEZZÜNK EGYÜTT!

Október 21-én, vasárnap de. 9.30 órakor
Koszorúzás a Carltoni Temetőben
a Magyar Emlékműnél

Október 23-án, kedd este 7.30-tól
Gyertyafényes Megemlékezés
az 56-os Szabadságharcról
A Melbourne-i Magyar Református Templomban

121 St. Georges Rd. Nth. Fitzroy
(11-es villamos a Collins St.-ről, 20. megálló)

A megemlékezés után baráti vacsora és beszélgetés a templom melletti
Bocskai Nagyteremben. (Watkins St. bejárat)

A vacsora szokás szerint ingyenes.

Mindenkit szeretettel hívunk és várunk